

Utbildningsinspektion i Ekudden och Ramsta skolor, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolorna den 15–17 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Ekudden och Ramsta skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Ekudden och Ramsta skolor intervjuades rektor, lärare, annan personal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklasserna och årskurserna 1–6. I samband med lektionsbesök och raster fördes också informella samtal med personal och elever. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Ekudden och Ramsta skolor	Antal barn/elever
Förskoleklass	64
Grundskola	282

Ekudden och Ramsta skolor är två geografiskt åtskilda skolor i det sydvästra skolområdet som leds av en gemensam rektor. Ekuddens skola, som är en nystartad verksamhet, omfattar förskoleklass och årskurserna 1–3 medan verksamheten i Ramsta skola innefattar förskoleklass och årskurserna 1–6. Föreliggande rapport behandlar förskoleklassen och grundskolan. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen behandlas i kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Ekudden och Ramsta skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Utbildningen vid Ekudden och Ramsta skolor är enligt inspektörernas bedömning sammantaget av god kvalitet. I stort sett samtliga lärare på skolorna har pedagogisk utbildning och tillgången till lärare med specialpedagogisk kompetens är osedvanligt god. Eleverna känner sig genomgående trygga i skolorna och deltar på olika sätt aktivt i arbetet mot kränkande behandling. Skolornas samverkan med föräldrarna är väl utvecklad och fungerar överlag mycket bra. Även skolornas rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd fungerar mycket bra och både elever och föräldrar är nöjda med det stöd skolorna erbjuder. Detta gäller inte minst Ramstaskolans satsning på stöd i musik, slöjd och idrott och hälsa.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden:

- Såväl elevernas kännedom om utbildningsmålen som deras möjligheter till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet och utbildningen bör utvecklas.
- Skolornas arbete med systematisk uppföljning och utvärdering av de samlade kunskapsresultaten i samtliga skolämnen och årskurser bör utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Ämnet hem- och konsumentkunskap anordnas inte så att eleverna ges möjlighet att nå målen i årskurs 5 (1 kap. 12 § skollagen, kursplan för ämnet hem- och konsumentkunskap för grundskolan inrättad 2000-07).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp saknar hänvisning till Skolväsendets överklagandenämnd (8 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Inspektionen visar att verksamheten i förskoleklasserna är varierad både vad gäller innehåll och utformning. Således finns inslag av såväl lek- och rörelse, skapande aktiviteter som grundläggande språkliga och matematiska begrepp. I intervjuer och samtal beskriver barnen i förskoleklasserna att de lär sig olika saker som enligt inspektörerna ligger inom ramen för skolans uppdrag. Lärarna uppger att barnen i förskoleklasserna får ta ett visst eget ansvar och i viss mån påverka verksamhetens innehåll och utformning. Dokumentation av barnens lärande och utveckling sker enligt lärarna fortlöpande. Intervjuade föräldrar framhåller att verksamheten i förskoleklassen stimulerar barnens lust att lära och att resultaten av arbetet i förskoleklasserna redovisas i samband med utvecklingssamtalen. Inspektörerna bedömer, med utgångspunkt i vad som här redovisats, att verksamheten i förskoleklasserna är i överensstämmelse med läroplanens mål och riktlinjer samt ger en god grund för barnens fortsatta lärande och utveckling.

När det gäller kunskapsresultaten för årskurserna 1–5 är området enligt inspektörerna till dels svårt att bedöma eftersom någon samlad bild för skolorna i dess helhet inte finns att tillgå. Särskilt svårt är det att få grepp om resultaten i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer emellertid att de enskilda lärarna har en förhållandevis god överblick över kunskapsutvecklingen hos de elever de ansvarar för och att de enskilda elevernas kunskapsutveckling kontinuerligt följs upp och dokumenteras.

I kvalitetsredovisningarna för år 2004 redovisar skolorna hur kunskapsuppföljning sker och bedömer att elevernas läs- och skrivutveckling i årskurs 2 är mycket god samt att elevernas kunskapsutveckling överlag har förbättrats de senaste åren.¹ Resultaten på de nationella ämnesproven för årskurs 5 år 2004 pekar också på en positiv utveckling jämfört med föregående år.²

Tabell 1, Nationella ämnesprov för år 5 i Ramsta skola. Tabellen anger andel elever som, enligt statistik från skolan, uppnått målen vid samtliga av provens delmoment.

	År 2003	År 2004	År 2005
Svenska	93 %	64,5 %	86 %
Engelska	82 %	70,8 %	86 %
Matematik	70 %	70,8 %	81 %

¹ Till grund för skolornas bedömning av resultaten ligger bland annat diagnoser, observationer, samtal och enkäter.

² Värt att notera i sammanhanget är dock att Ramsta skola i 2004 års kvalitetsredovisning framhåller att de goda resultaten på de nationella ämnesproven bör ses mot bakgrunden att det år 2003 fanns ett stort antal elever med diagnostiserad inlärningsproblematik. Något som inte var fallet år 2004.

Av intervjuer och samtal med elever framgår att eleverna inte generellt har kännedom om utbildningsmålen. För många elever är målen istället synonyma med hur mycket de skall hinna med inom en viss tidsrymd och inte vad de lära sig i skolans olika ämnen.

Inspektörerna bedömer att kunskapsresultaten i Ekudden och Ramsta skolor sammantaget är bra men att skolornas arbete med systematisk uppföljning och utvärdering av de samlade kunskapsresultaten i samtliga skolämnena är ett angeläget utvecklingsområde. Vidare bedömer inspektörerna att elevernas kännedom om utbildningsmålen bör utvecklas.

Normer och värden

Inspektionen visar att Ekudden och Ramsta skolor på det hela taget lyckas väl i arbetet med att realisera läroplanens mål gällande normer och värden. Eleverna känner sig enligt samstämmiga uppgifter mycket trygga i skolorna och ger i mötet med inspektörerna tydligt uttryck för att de respekterar människors lika värde och tar avstånd från alla former av kränkande behandling. Detta bekräftas också i kvalitetsredovisningarna för år 2004 där skolorna redogör för resultaten av arbetet med normer och värden. Genom såväl observationer som samtal med eleverna och enkätundersökningar vet skolorna att värdegrundsarbetet givit positiva resultat. I den så kallade trygghetsenkäten år 2004 var kvalitetsmedelvärdet för de båda skolorna 3,9 på en skala där ett uttrycker lägsta värde och fyra det högsta. Ramsta skola redovisar också resultatet från den så kallade delaktighetsenkäten där kvalitetsmedelvärdet enligt samma skala som trygghetsenkäten var 3,4 år 2004.³

I inspektionen framkommer även att eleverna, genom bland annat arbete i klassråd och elevråd, har förvärvat grundläggande kunskaper om hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och att de är vana vid att behandla såväl livsfrågor som etiska dilemman inom ramen för skolverksamheten. Av 2004 års kvalitetsredovisningar och lärarintervjuer framgår att skolorna strävar efter att utveckla elevernas inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet. Detta till trots uttrycker flertalet av de elever inspektörerna möter i inspektionen att deras möjligheter till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet är begränsade, varför inspektörerna bedömer att detta är ett område som bör utvecklas ytterligare. På det stora hela bedömer inspektörerna dock att resultatet av skolornas arbete med normer och värden är av god kvalitet.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att kunskapsresultaten i Ekudden och Ramsta skolor sammantaget är bra men att arbetet med systematisk uppföljning och utvärdering av de samlade kunskapsresultaten i samtliga skolämnena bör utvecklas. Vidare bedömer inspektörerna att elevernas kännedom om utbildningsmålen bör utvecklas. Skolornas arbete med normer och värden är enligt inspektörernas bedömning till övervägande delen av god kvalitet även om elevernas möjligheter till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet framstår som ett viktigt utvecklingsområde.

³ Detta kan jämföras med kvalitetsmedelvärdet för delaktighetsenkäten år 2003 som var 3,2.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Inspektörerna ser flera exempel på hur Ekudden och Ramsta skolor både strävar efter att successivt utöka elevernas inflytande över verksamheten i stort och främja samverkan med föräldrarna. Bland annat finns olika formaliserade organ för elevinflytande såsom klassråd, elevråd och matråd som utvecklats i samarbete med eleverna men även andra fora förekommer, exempelvis ”storsamling”, där eleverna kan göra sina röster hörda och framföra förslag. Därutöver försöker skolorna främja både trivseln och elevernas ansvarstagande för skolmiljön genom att låta dem turas om att ansvara för olika gemensamma områden. Eleverna i Ramsta skola har också varit delaktiga i arbetet med att utveckla kamratstödjarorganisationen som enligt elever, lärare och föräldrar är välfungerande. Av 2004 års kvalitetsredovisning för Ramsta skola framgår dock att elevrådets arbete inte är tillräckligt förankrat i klasserna varför skolan beslutat att tillsammans med eleverna diskutera hur detta kan utvecklas.

Inspektionen visar även att skolorna ger stort utrymme för livsfrågor och värdegrundsfrågor i den dagliga verksamheten bland annat genom återkommande samtal i klasserna, temagrupper där så kallade kill- och tjejfrågor diskuteras, gemensamma temarbeten inom arbetslagen, värderingsövningar och rollspel som har till syfte att både förankra normer och stärka elevernas empatiska förmåga.

Samverkan med föräldrarna sker bland annat genom föräldraråden (då ofta i särskilda arbetsgrupper där föräldrarna, i nära samverkan med företrädare för skolorna, arbetar med angelägna skolutvecklingsfrågor), föräldramöten, i utvecklingssamtal och genom andra gemensamma aktiviteter. Exempel på utvecklingsområden som föräldrarna engagerat sig i är nya skollokaler, förbättringar av den yttre skolmiljön, förbättringar av skolskjutsarna, utgivandet av en skoltidning och skolornas värdegrundsarbete. Inspektörerna uppfattar att samverkan mellan skolorna och föräldrarna med få undantag fungerar mycket bra och flertalet av de föräldrar inspektörerna kommer i kontakt med uppger att skolorna utmärks av en hög grad av flexibilitet och lyhördhet för föräldrarnas önskemål och synpunkter rörande verksamheten.

Skolornas rutiner för att åtgärda och följa upp fall av kränkande behandling fungerar enligt inspektörernas bedömning överlag bra och är väl förankrade i verksamheterna. I detta sammanhang vill inspektörerna påminna om lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, som träder i kraft den 1 april 2006.

Sammantaget bedömer inspektörerna att skolornas arbete med arbetsmiljö och delaktighet är av god kvalitet.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Med undantag för undervisningen i hem- och konsumentkunskap, som enligt skolans timplan är förlagd från årskurs 6, framgår av inspektionen att skolornas mål och planeringar ligger i linje med nationella mål och riktlinjer. I författningarna anges mål som eleverna skall uppnå i grundskolans ämnen i årskurs 5, där ibland i hem- och konsumentkunskap. Eftersom Ramsta skola inte erbjuder undervisning i hem- och konsumentkunskap förrän från och med årskurs 6, ges eleverna inte tillgång till utbildning i den utsträckning som författningarna föreskriver, varför detta måste åtgärdas.

Inspektionen visar också att läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet till övervägande delen återspeglas i den undervisning som bedrivs på Ekudden och Ramsta skolor. Emellertid framkommer i intervjuer och samtal med elever att deras möjligheter till inflytande över exempelvis val av arbetsformer och arbetssätt i alltför hög grad varierar beroende på vilka lärare eleverna har. Detta är inte i överensstämmelse med läroplanen som anger att eleverna, utifrån ålder och mognad, skall ha inflytande på bland annat arbetsformer och arbetssätt i skolan. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör ta ställning till hur elevernas inflytande på utbildningen kan utvecklas och göras mindre lärarberoende än vad som nu är fallet.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Rutinerna för att upptäcka, åtgärda och följa upp elever i behov av särskilda stödåtgärder fungerar enligt inspektörernas bedömning mycket bra på Ekudden och Ramsta skolor. Såväl elever som föräldrar uppger att skolorna är lyhörda för elevernas och föräldrarnas önskemål i arbetet med särskilda stödåtgärder. Även Ramstaskolans satsning på stöd i musik, slöjd och idrott- och hälsa framhålls i positiva ordalag av elever och föräldrar. I samband med dokumentstudier på plats och i intervju med rektorn erfar inspektörerna dock att beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp saknar hänvisning till Skolväsendets överklagandenämnd, något som författningarna kräver och skolorna därför bör åtgärda.

Utvärdering av lärandet

Skolornas utvärdering och uppföljning av elevernas lärande och kunskapsutveckling sker bland annat tillsammans med elever och föräldrar i de terminsvis återkommande utvecklingssamtalen. Enligt skolornas kvalitetsredovisningar för år 2004 har samtliga elever i Ekudden och Ramsta skolor individuella utvecklingsplaner. Arbetet med de individuella utvecklingsplanerna utgör ett viktigt inslag i utvecklingssamtalen. De föräldrar inspektörerna möter i inspektionen uppger att utvecklingssamtalen både ger en god bild av elevernas psykosociala situation i skolan och är ett värdefullt stöd i skolarbetet. Även eleverna ger uttryck för att utvecklingssamtalen känns angelägna och fungerar bra. Under besök i verksamheten noterar inspektörerna att lärarna ofta ger återkoppling till eleverna i undervisningen. I elevintervjuer får inspektörerna konfirmerat att detta är vanligt förekommande.

Utöver utvecklingssamtalen sker utvärdering och uppföljning av de enskilda elevernas lärande och kunskapsutveckling kontinuerligt i Ekudden och Ramsta skolor. Som redan påpekats i rapportens inledande avsnitt är det emellertid svårt att få någon samlad bild för skolorna i dess helhet.

Inspektörerna bedömer därför att skolornas arbete med systematisk uppföljning och utvärdering av de samlade kunskapsresultaten i samtliga skolämnen bör utvecklas ytterligare. För elevernas vidkommande är det enligt inspektörernas bedömning särskilt angeläget att skolorna förtydligar sambandet mellan utvärdering och uppföljning av lärandet och kunskapsutvecklingen och utbildningsmålen för eleverna. Se även avsnitten Kunskaper och Normer och Värden.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Kvalitetsarbetet i Ekudden och Ramsta skolor utgörs bland annat av gemensamma diskussioner i personalgrupperna gällande fastställda mål och prioriterade utvecklingsområden, regelbunden planering, utvärdering och uppföljning i arbetslagen, samverkan med enskilda föräldrar och företrädare för föräldraråden, uppföljning och analys resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5, sammanställningar av andra diagnoser och kunskapstester, enkätundersökningar riktade till elever och föräldrar rörande trygghet, trivsel och delaktighet. Som stöd i kvalitetsarbetet använder sig skolorna av utvecklingsverktyget BRUK.⁴

Enligt inspektörernas bedömning är båda skolornas kvalitetsredovisningar i flera avseenden av god kvalitet. Detta till trots fungerar kvalitetsredovisningarna endast till dels som ett led i skolornas kontinuerliga arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheterna eftersom det systematiska arbetet med uppföljning och utvärdering av de samlade kunskapsresultaten, som tidigare framhållits, har vissa brister. Inspektörerna bedömer därför att skolornas systematiska kvalitetsarbete bör utvecklas. Se även avsnitten Kunskaper, Normer och Värden och Utvärdering av lärandet.

Skolledning och intern kommunikation

Av inspektionen framgår att ansvarsfördelningen inom skolorna är tydlig och att rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten och väl känd bland eleverna och föräldrarna. Rektorn tar såväl ansvar för övergripande administrativa och ekonomiska frågor som initierar och driver pedagogiska utvecklingsfrågor. I intervjuer med lärare och föräldrar framhålls särskilt rektorns förmåga att fördela resurser med utgångspunkt i elevernas behov.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolornas arbete med arbetsmiljö och delaktighet sammantaget är av god kvalitet men att elevernas inflytande över utbildningen bör utvecklas. Vidare bedömer inspektörerna att skolornas rutiner för att åtgärda och följa upp fall av kränkande behandling fungerar bra och är väl förankrade i verksamheterna. Skolornas rutiner för att upptäcka, åtgärda och följa upp elever i behov av särskilda stödåtgärder bedöms av inspektörerna fungera mycket bra. Arbetet med utvärdering och uppföljning av elevernas lärande och kunskapsutveckling är i flera delar bra men bör, enligt inspektörernas bedömning, utvecklas så att det omfattar alla ämnen i grundskolan. Även skolornas systematiska kvalitetsarbete bör enligt inspektörernas bedömning utvecklas.

⁴ BRUK är ett nationellt indikatorsystem som har utvecklats av Skolverket. Indikatormaterialet är tänkt att fungera som ett stöd för förskolor och skolor i deras kvalitets- och utvecklingsarbete. Se vidare www.skolutveckling.se

Slutligen bedömer inspektörerna att Ramsta skola inte erbjuder eleverna tillgång till utbildning i den utsträckning som författningarna föreskriver vad gäller ämnet hem- och konsumentkunskap, varför detta måste åtgärdas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till grundskolans utbildning och information om utbildning

Inspektionen visar att tillgången till utbildning såsom modersmålsundervisning, språkval och elevens val är god i Ekudden och Ramsta skolor. Även skolornas information till elever och vårdnadshavare bedöms av inspektörerna vara av god kvalitet. Vidare framgår av inspektionen att utbildningen är avgiftsfri.

Personal

Överlag är tillgången till lärare med pedagogisk högskoleutbildning god på Ekudden och Ramsta skolor. I stort sett samtliga undervisande lärare har också ämnesutbildning för de ämnen de undervisar i. Genom skolornas målmedvetna satsning på kompetensutveckling har en betydande andel av lärarna har även specialpedagogisk kompetens. Likaså rektorn har för uppdraget relevant utbildning och gedigen erfarenhet. Sammantaget bedömer inspektörerna att lärarna på Ekudden och Ramsta skolor har adekvat utbildning och att den kompetensutveckling som erbjuds personalen svarar väl mot skolornas behov.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att tillgången till utbildning och information om utbildning är god vid Ekudden och Ramsta skolor. Vidare gör inspektörerna bedömningen att lärarna och rektorn genomgående har relevant utbildning och att skolornas arbete med kompetensutveckling både är omfattande och målinriktat.

Datum	Ort
2006-11-01	Stockholm

Lee Gleichmann
Lars Svensson